

OORLOG AAN DE OORLOG

Behalve een LP van de betreurde Bram Vermeulen is *Oorlog aan de oorlog* ook een fotoboek uit 1924 van de Duitse schrijver/pacifist Ernst Friedrich die in afschuwwekkende beelden van verminkte oorlogsslachtoffers een afschrikmiddel zag voor een volgend gewelddadig conflict. De leuze *Geen oorlog meer*, in vier talen op de IJzertoren van 1931 beoogde hetzelfde. Vanaf 1936 verwerd het tot *Nooit meer oorlog*. De onmenselijke gruwel en het ondraaglijk leed dat een oorlog met zich meebrengt, mocht niemand meer overkomen.

De verstrengeling van de Vlaamse beweging met antimilitarisme en pacifisme was er al voor WOI maar de impact van die verwoestende waanzin zorgde voor een versterking ervan. Ook daarbuiten was het besef gegroeid dat brede internationale samenwerking noodzakelijk was om de vrede en stabiliteit te bewaken. Dat leidde in 1920 tot de oprichting van de Volkenbond en na de Tweede Wereldoorlog namen de Verenigde Naties die rol over. In een Handvest werden de grondregels afgesproken van soevereine gelijkwaardigheid van staten tot het verbod op het gebruik van geweld in internationale relaties en de elementaire mensenrechten van iedereen, *“om komende geslachten te behoeden voor de gesel van de oorlog, die tweemaal in ons leven onnoemelijk leed over de mensheid heeft gebracht, en opnieuw ons vertrouwen te bevestigen in de fundamentele rechten van de mens, in de waardigheid en de waarde van de menselijke persoon”*. De Geneefse Conventies (sinds 1864), onderschreven door alle landen in de wereld, bepalen het juridische kader en overtredingen tegen de mensenrechten kunnen voor het Internationaal Gerechtshof in Den Haag worden gebracht. 21 september werd gekozen als de Internationale Dag van de Vrede om wereldwijd wapenstilstand en geweldloosheid te bevorderen. Helaas passeerde deze datum alweer zonder meer.

Alle internationale rechtregels en verdragen, vredesliedjes en -leuzes en -dagen en -boeken en -wil ten spijt echter, is wereldvrede nooit helemaal gerealiseerd en bleven/blijven regeringen zich laten verleiden tot geopolitiek machtsvertoon, tot een imperialistische en kolonialistische agenda, gedreven door economische, culturele of religieuze motieven, de wapenindustrie of om binnenlandse politieke redenen. Daarbij worden conventies met de voeten getreden. De menselijke tol is niet te overzien en werpt een schaduw op vele generaties nadien.

De lange termijneffecten van de twee Wereldoorlogen zijn ook in de werking van het ADVN voelbaar. Nakomelingen aan beide zijden blijven op zoek naar antwoorden en verklaringen voor het ondenkbare. Er is sprake van transgenerationale overdracht van trauma's en fascinaties voor de oorlogen wat zich onder meer uit in het leeszaalbezoek, in zoekopdrachten in de DEVB en in de aanwinsten, zoals te lezen in de bijdragen over de familie Lanoote, over Prosper De Troyer en in het selectieve overzicht van de overdrachten uit 2024. In het denkwoord werpt voorzitter Dirk Roctus een licht op het spectrum aan Duitse jeugdbewegingen tijdens WOII.

Ook in de onderzoeks- en erfgoedprojecten is er belangstelling voor de donkere jaren uit de geschiedenis. Het ADVN is een van de vele partners in het project oorlogsdagboeken van Archiefpunt, waarbij wordt opgeroepen om deze persoonlijke documenten m.b.t. de periode 1939-1949 aan te melden.

Ook bij de bekroonde boeken voor de Pil-van Gastelprijs voor geschiedenis is de oorlog nooit ver weg. Het hoeft niet te verbazen dat ook bij de inzendingen dergelijke publicaties het leeuwendeel uitmaken. Op woensdag 29 oktober 2025 vindt de achtste prijsuitreiking plaats in het ADVN om 20u (deuren open om 19:30). Ik mag hier de namen van de laureaten al verklappen. Het is een ex aequo geworden tussen Kevin Absillis (*Het slechte geweten van Vlaanderen. Nationalisme, racisme en kolonialisme in de tijd van Hendrik Conscience*) en Matthijs de Ridder (*Paul van Ostaijen. De dichter die de wereld wilde veranderen*). Alvast gefeliciteerd aan hen.

En vrede met u, [Ann Mares](#)

Op 19 november om 19u vindt in de Nottebohm-zaal van de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience in Antwerpen de jaarlijkse NISE-lezing plaats. **Maarten Van Ginderachter** stelt er zijn nieuw werk *Arm Vlaanderen. Een wereldgeschiedenis - Honger, armoede en globalisering in het midden van de 19e eeuw* voor.

Inschrijven kan via publiekswerking@advn.be